

Oponentský posudek bakalářské eseje

Kateřina Zavadová „Vývoj evropského uměleckého trhu s vizuálním uměním a jeho tržní principy“

FHS UK, Praha 2017

Vedoucí práce: MgA. Matouš Karel Zavadil

1) Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce

Název bakalářské práce Kateřiny Zavadové bohužel naznačuje buď velmi obsáhlé téma, nezvládnutelné v rozsahu bakalářské práce, nebo pouhý úvod do této problematiky. Naštěstí se jedná o druhou možnost, což ovšem také vyvolává určité pochybnosti. Podle deklarovaného cíle by mělo jít o „obecně celkový“ vývoj uměleckého trhu od renesance až do současnosti, přičemž by zvláště měla práce sledovat situaci domácího uměleckého trhu v porovnání se „západními zeměmi Evropy“. Výběr zdrojů a argumentů pro takové pojetí se mi osobně jeví předem jako neúplný, kusý a tudíž problematický.

2) Otázka metodičnosti přístupu

Autorka si stanovila vcelku logickou strukturu. Je samozřejmě obtížné na tak malé ploše úspěšně definovat umění, tím spíše, když se rozhodně jedná o pojem historický, jehož chápání se s časem proměňuje – buď by se muselo s tímto posunem explicitně počítat, nebo by mělo jít o širší definování rámce uměleckých artefaktů. V dalších kapitolách jsou vhodně definovány „subjekty uměleckého trhu“, dále se autorka věnuje s využitím převzatých materiálů „vzniku a vývoji“ uměleckých center Evropy, což se snaží doplnit jistou reflexí situace ve 20. století a v současnosti. Uvádí i specifický vstup internetu do obchodování s uměním. Na necelých deseti stránkách se věnuje domácímu uměleckému trhu od dob Rudolfa II. do současnosti, přičemž situace ve 20. a 21. století je také jen poněkud kaleidoskopická.

3) Věcné poznámky

Z hlediska historického postžení trhu s uměním mi poněkud chybí např. naznačení původního pojmu „galerie“ jako prosklené chodby, korza pro obchod obecně a pojetí „kunstkammer“ jako kabinetů vizuálních kuriozit, do kterých původně kromě uměleckých děl patřily i přírodniny nebo živočišné abnormality. Jednoznačně bych očekával zmínku, že definující podmínkou obchodu s uměním byl zásadní posun uměleckých artefaktů na movité.

Už úvodní věta klíčové 8. kapitoly má poněkud problematický smysl: „Český umělecký trh se vyznačuje svými specifiky a odlišnostmi od zbytku Evropy, i když se umělecký trh v České republice nedá porovnávat se zmíněnými uměleckými centry.“ O srovnání snad právě jít mělo, vymezení rozdílů mělo definovat odlišnost, byť třeba ve velikosti. Nemohu se však ubránit dojmu, že do poloviny 20. století nebyla tuzemská situace od „zbytku západní Evropy“ v zásadě odlišná, hlavní kupní sílu tvořila nejprve šlechta a posléze buržoasie.

Osobně bych očekával spíše odpověď na otázku, zda není trvajícím negativním faktorem rozvoje trhu se současným českým uměním spíše izolovanost domácí umělecké scény než menší kupní síla sběratelů.

4) Hodnota pramenů a poznámkového aparátu

Kateřina Zavadová provedla pravděpodobně dostatečnou rešerši zdrojů týkajících se historické reflexe vzniku a fungování trhu s uměním. Zásadní problém ovšem vidím v práci s bibliografickými daty. Především

autorka nerespektuje všeobecnou dohodu o vyznačování bibliografických jednotek kurzívou, takže nás často uvádí v pochyby o tom, zda se jedná o knihu nebo článek. Splývají tak názvy nakladatelství a názvy časopisů (pokud jsou elektronicky dostupné, pak chybí data expirace), dochází k záměně místa vydání (např. Kalifornie a Los Angeles), jinde místo názvu vydavatelství (European Fine Art Foundation) se objevuje název uměleckého veletrhu (The European Fine Art Fair = TEFAF). Bokova práce *The rise of Amsterdam as a cultural center: the market for paintings* je článkem, v bibliografii zcela postrádá další údaje; co má autorka na mysli u položky Chalupecký, která je bez názvu, není jasné. K odkazu (Kesner 2000) na s. 8 nelze dohledat příslušný zdroj. Radka Johnová napsala knihu *Marketing kulturního dědictví a umění a nikoliv Marketing kulturního umění a dědictví*; bylo by možné uvést mnohé další překlepy. Ani dělení na „Seznam použité literatury a zdrojů“ a „Ostatní použité zdroje“ jsem nerozšifroval. Ostatně v české bibliografii není důvod používat anglické verze „available at“ a „accessed“ místo „dostupné z“ a „přístup“ nebo datum expirace uvádět v hranatých závorkách.

Poznámkový aparát je využit pro rozšiřující komentáře.

Součástí práce je několik příloh, které mají jen okrajovou ilustrační funkci, používají nepřeložených anglických popisků, a které jsou bohužel dostupné jen elektronicky a z tištěné práce vypadly.

5) Jazyková stránka práce

Odborné vyjadřování autory je na průměrné úrovni. Používání žurnalistického žargon („silní hráči“ na trhu místo např. hlavní aktéři, „aukční výherci“ místo vítězové aukcí) působí poněkud zlehčujícím dojmem, zvláště pokud se metafoře „hry“ a burzovního prodeje autorka jinak vůbec nevěnuje. Podobně „aukční prodej získává na obrátkách“ nebo tvrzení o městě, které se stalo „evropským uměleckým kapitálem“ (s. 27) případně konstatování, že „...akademie, výstavy, kritikové a znalci umění udělali všechno pro to, aby zavedli rozdíl mezi uměním s velkým U a pouhým řemeslem“ (s. 25) snižuje přijetí práce jako odborné. Souřadné zařazování nesouměřitelných pojmů, jako např. „[umělci dostávali zakázky] od kostelů, knížat a králů“, nebo „církve a monarchie byly uměleckými patrony...“ působí jazykově neobratně. Práce navíc prozrazuje dost nedbalou redakci, řadu chyb působí automatické opravy (velké písmeno po tečce ve významu řadové číslovky). Bylo by také nutné opravit špatné skloňování vztažných zájmen, důsledné psaní České republiky s velkým „R“, případně psaní značky pro procenta ve významu „procent“ bez mezery.

6) Závěrečné hodnocení

Rozsahem a strukturou text naplňuje požadavky na bakalářskou práci, nicméně dominuje kompilační přístup, který vykazuje minimální originalitu. Osobně bych očekával opačnou proporcii mezi vysvětlováním kontextu západního uměleckého světa a osvětlením tuzemského vývoje, který se proměnil především působením ekonomicko-politického zlomu v roce 1948 a následně opět po roce 1989. Konstatování v závěru práce jsou natolik obecná a očekávatelná, že nijak nerozšiřují naše povědomí o domácím uměleckém trhu, zdá se mi, že k některým pečlivějším analýzám jeho proměny nezískala autorka dost podkladů, a tím pádem ani odvahy. Jazykově a formálně je práce spíše průměrná.

Práci doporučuji k obhajobě, moje hodnocení je „dobře“, tedy „3“.